

Előfizetési árak:

Egész évre	12	frt.
Félévre	6	"
Negyedévre	3	"
Egy órára	1	"
— Egyes szám 4 kr. —		

Kiadóhivatal:

Plettz Fer. Pál könyvnyomdája
Nagybecskerek, Uri-utca 276. sz.,
hová az előfizetések és a lap
szétküldésére vonatkozó felszo-
lamlások intézendők.

TORONTÁL.

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI NAPILAP.

Szerkesztőségi iroda:

Nagy-Becskerek.
Zápolya-utca 1-ső szám
hová a lap szellemi részét illető
minden közlemény intézendő.

Hirdetések

a kiadóhivatalban fogadtatnak el.
Azonkívül az összes hirdetési
irodáknak.

Megjelenik mindennap.
vasár- és ünnepnapok
kivételeivel.

Közigazgatási reformmunkálatok.

Nagybecskerek, november 17.

(—s) Csodával határos eseménynek tartjuk ugyan, hogy a budget tárgyalása a mi parlamentünkben oly nyugodt és csendes mederben foly, mint azt jelenleg tapasztaljuk — mert sajnos, kénytelenek voltunk megszokni azt, hogy a képviselőház évi munkaidejéből hónapok teltek el a költségvetési vitával, — de azért még sem adtuk át magunkat teljesen olyan illuzióknak, mintha ezt a beállott változást tartós jellegűnek remélnék. Sokkal keserűbb csalódásokon és tapasztalatokon mentünk keresztül, semhogy az első változásra mindjárt bizalmat nyertünk volna az ellenzék magatartása irányában.

A mostani mérsékelt hangulatnak ugyszólva a pillanat szülte okai vannak, melyeket mi egyrészt abban látunk, hogy az ellenzék a királyi válaszok fölött lezajlott vitában már kiadta a mérgét, másrészt meg abban, hogy az egyházi politikai javaslatok sikerében oly roppant vívmány rejlik, mely még az ellenzékre is imperative tiszteletet vagy legalább is bizonyos mérsékletet parancsol.

A helyzetnek illetően signaturájával tisztában voltunk s lettünk volna még akkor is, ha Apponyi Albert gróf nem is sietett volna gyöngye illuziókat teljesen széttepni. De Apponyi a párttaktika és az obstrukció által kiérdemelt ellenzéki reputáció érdekében sietett óvat emelni azon állítás ellen, mintha az ellenzék az által, hogy a budgetvitát a végtelenbe ki nem nyújtja, bizonyos békülékeny hangulatot akarna tanusítani a kormányval szemben.

Minden elfogulatlan hazafi belátására bizzuk annak megítélését, hogy Apponyinak ezen nyilatkozata mennyire emelte az ő politikai reputációját! Mi beérjük annak az örvendetes ténynek a konstataciójával, hogy a képviselőház legalább időlegesen rendesen működik, mert látjuk, hogy ilyen praxis mellett sokkal többet dolgozik

anélkül, hogy ez a tanácskozás alaposságának rovására történnék.

Pedig a parlamentnek minél intenzívebb tevékenységére ugyancsak égető szükség van, mert a reformjavaslatoknak valóságos tömege az, a melyekkel a Wekerle-kabinet már elkészülten várja a tárgyalási sorrendet és a melyek az előkészítés stádiumában vannak. A legközelebbi tárgyai a törvényhozás munkájának most már természetesen az egyházi politikai javaslatok lesznek, melyeknek megoldását a politikai viszonyok valósággal sürgetik. Ezek után pedig állami egységünk szempontjából nem csekélyebb fontosságú reformok következnek minden téren, és pedig élükön a közigazgatás államosításával.

Erre nézve Hieronymi miniszter a folyamatban levő munkálatok megjelölésével messzelátó perspektívát nyújtott nagy koncepciójú tervei felől. A legközelebbi időben ugyanis a belügyminiszter be fogja terjeszteni a közigazgatási biráskodásról szóló javaslatot, mely különben már egészen kész, azután rövid idő múlva a fegyelmi eljárásról s lehetőleg jövő év január havában a községek rendezéséről szóló javaslatot, míg utolsó helyen a megyei és városi törvényhatóságok rendezésének ügye áll.

Ebből a sorrendből kitűnik, hogy a kormány reform-szándékában a jogi garanciák megszerzése áll első helyen, s hogy az államosítás a természetesen rendben, t. i. alulról feltételek fog végbe menni, a mit föltétlenül helyeselnünk kell, mert igaz van Hieronyminek, hogy a közigazgatás legelső fokának kell a további koncepciók alapjául szolgálnia.

A belügyminiszter nyilatkozataiból kitűnik, hogy a kormány nagyon komolyan veszi s egy pillanatra sem felejt el, hogy az állami közigazgatás programjának elengedhetetlen és sarkalatos pontját képezi, s míg az ellenzék obstrukciót csinál, az alatt a miniszteriumokban serényen folyik a munka.

Csáky marad. Az egész nemzet nagy meglepéssel fog tudomást venni arról az örvendetes nyilatkozatról, melyet Wekerle miniszterelnök a szabadelvű pártkörben tett tegnap, Csáky grófnak a vallás- és közoktatásügyi miniszterium élén való továbbmaradása tárgyában. A kombinációk és híresztelések csaknem átláthatlan rajából, melyek Csákyknak a kabinetből való megválása hírére keltek szárnyra, elég érthetően észre lehetett venni, mily nehezen lenne pótolható ez az államférfi azon a helyen, melyet oly rendkívüli jelentőségre és fontosságra emelt. Ez a nehézség, hála a nemes gróf önfeláldozó hazafiaságának, immár szerencsésen el van hárítva, ámde maradt egy másik: a főrendiházi elnökség kérdése. Kegyetlenség lenne a politikai Magyarország nesterának agg vállaira nehezíteni engedni még tovább is az elnöki méltóság terhét; meg kell neki engedni, hogy a jól megérdemelt nyugalomnak éljen. És oly mozgalmal tárgyalások várnak a magas házra, hogy az elnökséget okvetlen teljesen be kell tölteni. Fejtve hogy, a mi legtermészetesebb lenne, Szilágyi koronőr az elnökségben az első, Károlyi Tibor gróf a második helyre lép, az akkor megüresedő harmadik elnöki állás betöltése sem lesz oly könnyű, már azért sem, mert nehezen mellőzhető tekintetek kívánják, hogy a választás protestáns mánásra essék, a ki egyuttal zászlós ur, nem pedig élethosszig kinevezett tagja a háznak. Ez irányban maig alkalmasint még semmiféle döntés sem történt.

A földművelési budget.

Nagybecskerek, november 17.

A földművelésügyi miniszterium költségvetésének a képviselőházban való tárgyalásáról hiányzanak ugyan a lendületes frázisok és csengő szólásmódok, de annál tanulságosabb az, mert mezőgazdáink itt hozzák elő a gyakorlati tapasztalatokban megérlett eszméiket, minden nagy és kis kívánságaikat és panaszait, melyek egyenkint csak egyes vidékeknek és országrészeknek felelnek ugyan meg, de mégis nagy jelentőségűek és fontosak, mert először némely magyar országrész, némely magyar táj kiterjedésben, de még inkább a termelés gazdagságában fölér sok herczegséggel, s mert másodsor ezeknek az egyes fejtegetéseknek, magyarázatoknak az összege végre is azt eredményezi, a mi az egész országnak javára van.

A „TORONTÁL” TÁRCZAJA.

Egy hétéves fiu novellája.

Kikorrigálta: Gárdonyi Géza.

Mari néni szoknyában járt és kisasszony volt az emeleten.

Pista bácsi ifiur volt és szivart szivarozott és a zsebében mindig talált krajczárt.

Ez a Pista bácsi minden nap föl járt az emeletre hozzánk, hogy megmondja, milyen az idő.

— Ma szép idő van, — szólott.

A mire Mari néni így felelt:

— Az ám.

Vagy azt mondta:

— Esik az eső.

A mire Mari néni azt felelte:

— Lehet, hogy ma még kitisztul.

Azután virágot tűzött a Pista bácsi nyaka mellé, a kabátba.

Jó bácsi volt ám ez. Valahányszor odaültem hozzájuk, mindig adott egy krajczárt, hogy menjek el a boltba és vegyek cukrot; de azt is megmondta, hogy ne itt a szomszédban vegyek, hanem a másik boltosnál, amelyik messzebb van, és hogy ne siessek, mert eltöröm a lépcsőn a lábamat.

Bizony nem fogadtam szót. Ki is járna lassan, mikor cukorért megy. A lábamat pedig nem szoktam eltörni.

Mikor visszaérkeztem, újra Mari néni mellé ültem, és szopogattam a cukrot.

Pista bácsi megsimogatta a fejemet és megint adott egy krajczárt, hogy vegyek piskótát, és hogy messze menjek, lassan.

Igy ajándékozott meg négyszer-ötször is egy délután, s azt hiszem, Budapesten én mozdítottam akkor legjobban elő a cukorfogyasztást, és én koptattam legtöbb cipőt. Néha Budára is elküldött.

Egyszer beteg voltam a sok édességtől. Nem kellett sem cukor, sem piskóta. Pista bácsi sok krajczárt adott akkor, csak hogy vegyek valamit.

Zsebre tettem a krajczárokat és kijelenttem, hogy sem menni, sem venni, sem enni nincs kedvem.

Akkor az ölébe vett és a köpenyegével betakarta néha a fejemet.

Ilyenkor mindig czuppantott.

Szerettem volna látni, hogyan czuppant a szájával, de nem mutatta meg egyszer sem.

Nevettek, hogy olyan kíváncsi vagyok. Mari néni olyan piros volt, mint a cseresznye.

Egyszer pedig azt mondták, hogy madár jön ki a kályhalyukból; csak lessem és fogjam meg. Egész délután ott ültem a kályhalyuk előtt. Azt hiszem, azért nem jött elő a madár, mert ők a másik szobában mindig suttoztak és czuppantottak.

A Mari néni mamája ilyenkor sohasem volt otthon. A misékre járt és a litániákra. Egyszer korábban jött haza, mint vártuk Pista bácsit ez meglepte. A nénit is.

— Mit keres itt? — kérdezte a néni, — aztán azt mondta: Takarodjék!

Kérdeztem Mari nénit, hogy miért kellett elmennie Pista bácsinak?

— Mert nincs pénze! — felelte Mari néni.

— Nics pénze? — kérdeztem elcsudálkozva, — már hogyne volna pénze. Mindig tele van a zsebe krajczárral.

Egy délután Mari néni elment Pista bácsi-

val sétálni. Nekem átadtak egy levelet. Azt mondta Mari néni:

— Vigyázz a levélre és add oda a mamának.

Egész estig mindig ott álltam a levél mellett, nehogy elszökjék. Este hazajött a Mari néni mamája. Elolvasta a levelet és sirt.

Mondom neki:

— Miért sir néni?

Azt mondja:

— A Pista gazember.

— Már az nem igaz — így feleltem — a Pista bácsi jó ember, mert nekem sok cukrot vesz.

Erre ő tovább sirt, és azt felelte, hogy csacsi vagyok.

Sok-sok idő telt el. A fák sárga ruhába öltöztek, de nagyon hideg lett, hát hamar levetették és hóbundát vettek magukra.

Amint az iskolába mentem, Mari nénival találkoztam. Megcsókolt és felültetett a lóvona-túra: aztán elvitt messze, messze, egy kis házba. Ott találtam a Pista bácsit is, és egy kis Jóskát.

— Látod, szólott Mari néni, ezt a golya hozta.

— Neked hozta?

— Nekem.

— Mondd meg neki, hogy hozzon nekem is. Szerettem volna egy ilyen kis Jóskát.

Bolondos vig ficzkó volt. Mindig nevetett és a lábával is tudott fogni.

Azután azt kérdezték tőlem, mit csinál a mama?

Megmondtam, hogy reggel kávét főz, délben pedig levest. Tegnap cukros kását ettünk.

— Szokott-e sirni?

— Bizony nem tudom. Mikor ráér, csak akkor sir.

Ha pedig magyar földművelésről és a vele bensőleg összefüggő vízgyűről beszélünk, ez éppen annyi, mintha mindjárt Bethlen András gróf miniszteréről beszélünk, annyira azonosítja magát tárczájával ez a kitűnő, köz-tiszteletben álló férfi. Nem csoda, hogy tárczájának tárgyalásai mindig simái folynak. Neki minden ötlet figyelemreméltó, egyetlen felhozott részlet sem jelentéktelen vagy közömbös; legyen szó a terméketlen Felföldről, vagy ama szerencsétlen hegyhalmokról, hol egykor a világ leg-nemesebb, legdrágább bora termelt, jöjjön szóba a kultúra bármely ága, Bethlen András grófnak minden egyes beszéd és megjegyzés számára meleg érzése, segélyre kész szíve van és az oly igen fontos tárczájában nincs egyetlen tétel, mely máris ne mutatná fel az ő reformatori tevékenységének erős nyomait. Gondoskodása, termékenyítő befolyása nem állapodik meg az igazgatás-sára bizott rezzort határainál sem; ha a pénzügyi és közoktatási igazgatás körében könnyítésekkel, javításokkal s új alkotásokkal találkozunk, melyeknek jótékony hatása a mezőgazdákra is, vagy éppen különösen ezekre kiterjed, biztosak lehetünk, hogy Bethlen gróf fáradhatlan törekvése szintén ott volt a megpendítésnél és a megvalósításnál is.

Nagy telepítési terve, mely évszázadokra terjedő utóhatással bíró regenerációba fog, azután hatalmas egységes vízszabályozási terve, mely az egész országban a termelés feltételeinek meesés javítását involválja, még csak a teljesedés küszöbén van ugyan, mert megvalósításuknak korábban kezdeményezett reformok előjoga áll az utjában. De már ma bizony számíthatunk rá, hogy Bethlen gróf nagy, nemcsak gazdasági, de politikai tekintetben is oly felette fontos újáteremtő művére elérkezik az idő memsokára és ez az ideális államférfi meg fogja élni a diadalt, hogy honfiai lelkének, államférfiai koncepcziójának képményeit eleven, áldásos valóság-gá lássa átalakulva. Közép bérleostálynak a szolid, üdvös munkálkodásán, melyet a ma már majdnem teljes elerőtlenedésre ítéltnek látszó gentryből akar venni, hogy a nemzet számára a szó legjobb értelmében vett középosztályt képezzen belőle; hazafias kedélye még üdülni fog ama viruló magyar falvak szivvidámító látásán, melyek a nemes nemzeti magvat termékenyen felvirágoztatják az azelőtti elhagyatott, az anyagi és szellemi, a gazdasági és politikai elposványosodásnak átengedett zombikokban. És az egész országban, szelvényben és hosszában, jól féken tartva, mély, tiszta, hajózható medrekben fognak a folyó vizek torkolatuk felé sietni, az egész országot átfogó öntözőháló fogja a termékenységet és folytonos értékelkedést ama földekre és mezőkre elvinni, melyeknek a víz

évről évre csak iszapot és kavicsot, kárt, nagyon is gyakran pusztulást és megsemmisülést hozott. Wekerle ügyes és szerencsés kezének vezetése alatt intézményeink reformatori átalakítása szerencsés párhuzamban halad pénzügyeink állandó megszilárdulásával. Nem rajongó remény az, hanem jól megokolt kilátás arra, hogy Bethlen András gróf nagy koncepcziója nemsokára eljut a gyakorlati megvalósuláshoz.

HIREK.

— **A Rónay-család gyásza.** Őszinte megilletődéssel vesszük azt a szomorú hírt, hogy Rónay János, főispánunk legidősebb bátyjának, Rónay Istvánnak a fia, élete virágában, huszonöt éves korában hosszú szenvedés után tegnap Aradon meghalt. A korán elhunyt reményteljes ifju temetése e hó 18-án, holnap megy végbe Kis-Zomborban, ahova a főispán is elutazott, hogy az elhunyt unokaöccse végtisztességadásán jelen lehessen. A közszeretnek és tiszteletnek örvendő Rónay családot ért gyászban mi is lelkünk mélyéből osztozunk.

— **Előléptetés.** A kereskedelemügyi miniszter Kemény Bertalan kir. mérnököt a temesmegyei m. kir. államépítészeti hivatal ideiglenes vezetésével, valamint a közlekedés érdekeinek Temes vármegye, Temes szab. kir. város és Versecz törvényhatósági joggal felruházott város közigazgatási bizottságában leendő képviselővel bizta meg.

— **Városi közgyűlés.** Nagybecskerek város képviselőtestülete f. hó 20-án hétfőn délután 3 órakor tartja rendes havi közgyűlését.

— **A magyar olvasókör estélye.** Hétfőn e hó 20-án este nyolcz órakor tartja a „Magyar Olvasókör” második estélyét, amelynek érdekes műsora a következő számokból áll: 1. A tűzgyújtás hajdan és most írta és felolvassa Szukk Antal, a kör titkára. 2. Duett, zongorán és phisharmoniumon előadják: Kokits János és Ripka Ármin. 3. Angyal és ördög, Szász Károlytól, szavalja Semsey Gyula. 4. Népdalok, zongorakiséret mellett éneklí Marianovits Szilárdka. 5. Egy szakáll története, írta Berczik Árpád, felolvassa dr. Mikovich Lajos.

— **A temesvári ker. és iparkamara.** Lapunkban annak idején bővebben foglalkoztunk a temesvári ker. és iparkamara 1892. évi jelentésével. E jelentést, miként Temesvárról értesítetek, a kereskedelemügyi m. kir. miniszter a kamarához intézett leiratával tudomásul vette és értesítette a kamarát, hogy a jelentésben foglalt javaslatokat, kérelmeket és panaszokat tárgyalás alá veszi és szívesen fogja kellő figyelemben részesíteni.

— **Igazgató választás.** A felső torontáli ármentesítő társulat választmánya f. hó 23-án d. u. 4 órakor Nagyikindán a társulat tanácsstermében ülést tart, a melynek egyedüli tárgya az igazgató-választás lesz.

— **Halálra gázolt rabbi.** A nagykáta pályaúdváron, mint bennünket értesítetek, nagy szerencsétlenség történt tegnap. Tápiószelén az öt óra tizenöt perczkor induló személyvonatra szállott fel a kerületi zsidó pap. Mikor a vonat Nagykátára berobogott, a pap sietett kocsijáról leszállani. Ebben a perczben érkezett meg az ellenkező oldalról a budapesti tehervonat, amely a semmit sem sejtő embert darabokra szaggatta.

— **A kedvezményes nemzeti díszkiadás.** Tanintézetek fentartóinak figyelmébe ajánljuk azon körülményt, hogy a Jókai jubileum bizottsága a nemzeti kiadás előfizetési összegének 4 évi, 50 frtos részletekben való befizetését is elfogadja, a mi által a csekélyebb dotáció fölött rendelkező iskolai könyvtáraknak is módot akar nyújtani az epokális jelentőségű kiadás megszerzésére. Kívánatos volna, hogy e kedvezményt ne csak iskolák, hanem a mennyiben reá szorulnak, egyletek és társulatok is minél nagyobb számmal igénybe vegyék.

— **A pórujlárt békéltető.** Nagy-Szent-Miklósról írják lapunknak: E napokban Radován Steván korosmáros verekedést kezdett Filipov Steván vendégével. Mikor már erősen ütlegeltek egymást, a verekedést félbeszakítandó, közbelépett Filipov Lázár, kit Radován egy dugóhuzóval úgy vágott balszemen, hogy a szeme azonnal kifutott. A vérengző korosmárost feljelentették a kir. járásbírósnál.

— **Az új zsinagóga.** A nagybecskereki új zsinagóganak felépítésével a helybeli izraelita hitközség — mint értesültünk — Kucser atudni.

Methód nagybecskereki építész bizta meg. Hétfőn kezdik meg a régi zsinagóga lebontását. Az ennek helyébe emelendő díszes imaházhoz, melynek építési költsége 54.000 forintban van megállapítva, Zaborecky készítette a terveket, ugyanaz, a ki a kálvinista templom tervezetét is szolgáltatta.

— **Nagy műt az Alföldön.** Említettük annak idején, hogy Szeged város képviselőtestülete felterjesztést intézett a miniszteriumhoz egy nagy alföldi műt építése tárgyában. Ezen műt Baja, Szeged, Szabadka, Hódmező-Vásárhely, Orosháza és Békés Csaba városok érintésével épülne. Az érdekelte városok most, mint utjabban értesültünk, — Hódmező-Vásárhely polgármesterének indítványa folytán ez ügyben értekezlet tartanak Szegeden.

— **Premiére.** A színházlátogató közönségnek érdekes estére nyílik kilátása: holnap este Dollinger operettje, Don Cesar kerül színre. A kacagató ötletekben bővelkedő szöveg és a fülbemászó zene, erősen hiszszük, itt is megteszi a hatását, miért is a magyar színtársulat által itt először színrekerülő darabra e helyütt is mélyen felhívjuk városunk műértő közönségének figyelmét.

— **Kertészeti tanfolyam Szegeden.** A magyar műkertészek és kertgazdák országos egylete kertészeti téli szaktanfolyamot nyit Szegeden, melyre a beiratások e hó 19-én kezdődnek. Az előadások mindennap délután 5-7 óráig tartanak. Minthogy a tanítás teljesen ingyenes, a gyakorlatias czélu szaktanfolyamot bizonyára a vidékről is sokan fogják látogatni.

— **Egy kerítőnő elfogatása.** Temesváron a rendőrség ma elfogta Fried Johanna hirtelt kerítőnőt egy polgári leány elcsábítása miatt. Lakásán még négy, szebbnél szebb 15-17 éves leányt találtak, köztük saját leányát is, kiket legközelebb szándékozott elexpediálni. Azt hiszik, hogy az asszony a keleti országokban üzött nagymérvű leánykereskedésnek egyik főgyöke.

— **Magyar királyi államvasutak.** A díjszabás I. részéhez I. pótlék életbeléptetése. Folyó évi november hó 15-én a magyar és osztrák vasutak a cs. és kir. Boszna-vasut, a bosznia hercegovinai államvasutak és a banjaluka doberlini cs. és kir. katonai vasut vonatainak területén 1893. január hó 1-től érvényes, az áruk szállítására általános határozmányokat tartalmazó díjszabáshoz I. rész az I. pótlék lép életbe. Ezen pótlék azon vasutak névjegyzékének kiegészítését, melyekre a díjszabás I. rész érvényes, az üzletszabályzathoz tartozó póthatározmányok, az áruk szállítására vonatkozó határozmányok a mellékletékek díjszabásának, a díjszabásban megnevezett teherárak betűsoros jegyzékének és az áruosztályozás módosítását és kiegészítését, továbbá helyesbítéseket és végül a III. függelék módosítását tartalmazza. Ezen pótlék a részes vasutak igazgató-ságainál példányonként 5 krért megszerezhető. Budapest, 1893. október hó 27-én. A magy. kir. államvasutak igazgatósága a részes vasutak nevében is. (Utánnomás nem díjaztatik).

— **Óriás termények.** Az amerikai utjáról épen csak alig hazatért budapesti magkereskedő, Mauthner Ödön, máris egy olyan kiállítás-sal lepte meg a budapestieket, a mely párját ritkítja és az Andrassy uti üzlet kirakataiban kiállított termények oly szépek és olyan óriás nagyok, a minőket eddig még országos kiállításokon sem láttunk. Vannak ott 101, 103 és 108 kilós óriás tökpeldányok, 11½ sőt 13½ kilós kalarábok, melyek óriás sulyuk daczára sem fások, hanem teljesen zsengék, de látunk itt 17 kiló sulyu oberndorfi répát is, melyet Friedmann péli termelő, 21 kilós olajbogyóalaku példányt, melyet Harkányi Károly gazdasága és 23 kilós Mamuth-répát Józsa Sándor czegledi gazda állítottak elő, természetesen Mauthnertől került magból. A hozamokra kitűzött arany díjakat a következők nyerték el: Lollok Gusztáv kengyeli kasznár, kinek 1600 □ölenként 940 mm. olajbogyóalaku, Politzer Fülöp dévanyai birtokos, kinek katasztrális holdankint 1007 métermázsza oberndorfi répája, és Bárány Gábor dobrai bérlő, kinek 1600 □öles holdankint 1011 métermázsza Mamuth répája termelt a Mauthnertől beszerzett mag után. Friedmann péli termelő elkésett bejelentésével, neki 1101 métermázsza Mauthner féle oberndorfi répája termelt holdanként. Ha tekintetbe vesszük, hogy a mult tavasszal majd a rovarok pusztították, majd hideg szárazság viselte meg a répapalántákat, be kell vallanunk, hogy valamint a kiállított termények sulya, egy a hatósági bizonylatokkal beigazolt fenti hozamok bámulatraméltók; mert bámulatosak volnának normális, jó időjárásban is és mindenestre csak páratlan minőségű jó magvagnak kell az ilyen óriás eredményeket érdemül be-

— Emleget-e minket?
 — Hogyne. Azt mondja: Szegény Mari, elszóktette a gazember! És ott imadkozik a Mari néni arczképe előtt.
 Telerakták a zsebemet süteménnyel. Az egyik zsebembe beletették a Jóska arczképét és felírták rá: „A nagymama unokája.” Azzal felültettek a lóvonatura és hazaküldtek.
 Már akkor az egész ház keresett.
 Hát nem esett a Dunába? kérdezte tölem a házmester.
 Ez a házmester mindig ilyen ostoba gondolatokkal vesződik.
 De a néni is azt kérdezte tölem. Pedig a néni okos asszony.
 — Hogy estem volna a Dunába, — feleltem, hiszen a Mari néninél voltam.
 Erre a néni elkapta a kezemet és olyan sebesen ragadott fel a lépcsőn, hogy majd felbuktam.
 — Hol voltál? — kérdezte, mikor magunkra maradtunk, de olyan hangon, hogy ijedtemben alig tudtam szólni.
 — Mari néninél, — feleltem remegve.
 — Hol lakik?
 — A Pista bacsinál.
 — Mit láttál nála?
 — Egy Jóska!
 — Micsoda Jóska?
 — Olyan kicsit.
 — Milyen kicsit?
 — Csak egy csepp Jóska; pólyában lakik, mindig nevet, és égnek tartja a lábát. Itt az arczképe is.
 A néni elkapta az arczképet. Az ablakhoz ment. Sirt. Aztán meg nevetett. Mikor sirt a fejét csóválta; mikor pedig nevetett, az arczképet nézte.
 Mert nem is lehetett azt a Jóska nevetés nélkül nézni, olyan bolondos, vig ficzkó!

S z i n h á z.

Lemondás.

A könyvtárnok minapi előadása elé a valóságos művelővel tekintettünk: ebből a hitünkben — sajnos — kiábrándultunk és a családosságot érzetével konstatálhattuk azt a különben régi igazságot, hogy vastag tulzások és izetlen mókák kész szinpad hatással kinalkozó darabokat is kifogathatnak eredeti mivoltukból. A Lemondás tegnapi előadása is családást hozott számunkra, de ezuttal kellemes családást és az ilyenbe természetesen szívesen beletörődünk. A színmű számos belső fogyatkozása, helyzeteinek sokhelyütt nagy valószínűsége és drámai vezércikkiszámba menő dikciója azt a, bizonyos mértékig jogosult aggodalmat keltették bennünk, hogy eme fogyatkozások egy hiányos előadás révén még szembetűnőbbekké válnak, egynemely tagadhatatlan előnye pedig: mint például a nagy szinpadismeretre valló kézzel felépített végjelenekek alkalmas szinpad erők híján érvényre nem jutnak. A szereplők, szívesen elismerjük, igen nagy részben eloszlatták ezt az aggodalmunkat, mert bár egyes hibák, esetleges botlások nélkül még se esett meg az előadás, a maga egészében mégis oly figyelemreméltó munkát nyújtott, amely teljes elismerésünkre tarthat számot. K e c s k e m é t i Irma Dorsai Irénjével jól átgondolt alakítást mutatott be. Ez a szerep, hogy egy zenei terminussal éljünk, a „hangjára van írva“. Abban a jelenetben, amikor mostohafának elbeszéli az élettörténetét, szép szavallatával és kifejező játékkal nyílt színen is zajos tapsokat aratott. Elismeréssel kell megemlékeznünk K ö v e s d y Rózáról (Tekla) és O l a s z Györgynéről (ö.zv. báró Boldizsárné), a kik a darab fénypontjának, a nagymamacsereinek igazán kedves és megható jelenetében exczelláltak. A közönség őket is nyílt színen a lámpák elé tapsolta. Nagy rutinnal és otthonos biztonsággal mozgott K á p o l n a i Irén (Sarolta) kicsiny szerepében: ajánlatos lenne nagyobb szerepekben is fellépni. Korolán grófot K ö v i Ede játszotta, dicséretes mérséklettel hanghordozásában és minden ízében sikerült alakításával. Ugyanezt mondhatjuk K ö n y v e s Jenőről is, aki fatális szakállviseletétől eltekintve, nagyon tetszett. A H e t é n y i Elemér titkárja egy füszeres boltból került a szinpadra; őszinte sajnálattal látjuk a különben tehetséges és igen értelmes dikciójú fiatal színészt a viszátszító modorosság béklyóiban. L á n g h Ödön láthatólag nem érezte magát jól bárói mivoltában, M o ó r i pedig minden volt, csak nem nyugalmazott tábornok. A többi szereplők elég jól megállották a helyüket.

K.

T á v i r a t o k.

Országgyűlés.

(A képviselőház ülése nov. 17-én.)

Budapest, november 17. (A „Torontál“ eredeti távirata.) A képviselőház mai ülésében a földmivelési tárca költségvetésének részletes tárgyalását folytatta. Hosszu vita után, amelybe csak Bethlen miniszter és Miklós Ödön államtitkár érdekes és szakzerű beszédei hoztak életet, a tárgyalás folytatását holnapra halasztották.

A vallás szabad gyakorlata.

Budapest, nov. 17. (A „Torontál“ eredeti távirata.) A közoktatásügyi bizottság tegnapi ülésében a vallás szabad gyakorlatairól szóló törvényjavaslat tárgyalásánál

Dr. Pap Géza kijelentette, hogy szükségesnek tartja annak kimondását, hogy bármely felekezetnek papja jövőben csak az lehessen, a ki magyar állampolgár, képesítését Magyarországon nyerte és a kinek erkölcsi és állampolgári magatartása ellen kifogás nem tehető.

Csáky Albin miniszter teljesen helyesli dr. Pap Géza módosításának ten-

denciáját, de alig tartja a javaslat keretébe illeszhetőnek. A módosítás el nem fogadása azonban nem azt jelenti, hogy analog intézkedéseket nem kellene már egyszer bevett felekezetekre is külön törvényben dekretálni. A törvényjavaslatról magáról megjegyzi, hogy az tág tért nyit ugyan a lelkiismereti szabadságnak, de azért lehetetlenné teszi azt, hogy a különböző felekezetek a vallásszabadság örve alatt államellenes tendenciákat érvényesíthessenek.

Battenberg Sándor halála.

Budapest, november 17. (A „Torontál“ eredeti távirata.) Gráczból sürgönyzik: Gróf Hartenau Sándor, a volt bolgár fejedelem ma délben Gráczban meghalt.

Battenberg Sándor herceg, Sándor hesseni hercegnek, kinek morganatikus házasságából származott gyermekei Battenberg hercegi rangot nyertek, második fia 1857. ápril 5-én született. Az 1877—78. orosz-török háborúban már az orosz hadseregnél szolgált s a háború után a porosz gárda hadtestbe lépett át. Bulgária 1879. ápr. 29. fejedelmévé választotta s ugyanaz év július havában át is vette az uralmat orosz gyámság alatt, mely alól csak 1885. szeptember havában szabadult föl, mikor Kelet-Rumélia kimondotta Bulgáriával leendő egyesülését. Sándor fejedelem a mozgalom élére állt s szerencsésen keresztül is vitte az egyesülést, emiatt az oroszok szakítottak vele. Szerbiával is ugyanekkor gyűlt meg a baja, de a Milán ellen viselt hadjáratból mint a bolgár nemzet ünnepeit hőse győztesen tért haza Bulgáriába. Az oroszoknak nem tetszett Sándor népszerűsége és gyanítva Bulgária függetlenségének kivívására törekvő szándékát, 1886. augusztus 21-én katonai összejárást hívott meg, melyen a katonai és az esküvés révén elfogták s Oroszországba hurcolták. Néhány nap múlva hazakeresztették, szeptember 9-én azonban lemondott a fejedelemségről s visszautazott Darmstadtba. Bismarck herceg hiúsította meg III. Frigyes császár egyik leányával tervezett házasságát, tisztán politikai okból, Oroszország iránt való tekintetből. Erre nemokára lemondott Battenberg hercegi címéről, a Hartenau gróf nevet vette föl s 1889-ben az osztrák hadsereg kötelékébe lépett ezredesi ranggal. 1892. május havában vezérőrnagygyá s a 11. gyalogdandár parancsnokává nevezték ki Gráczba. 1891. év végén a nemzetgyűlés 50.000 frank évi nyugdíjat szavazott meg első volt fejedelmének. Hartenau gróf 1889-ben nősült meg, elvevén egy pozsonyi születésű színművészt Lojsinger Leopoldinát, kivel haláláig boldog házasságban élt.

József Ágost a pozsonyiaknak.

Budapest, november 17. (A „Torontál“ eredeti távirata.) József Ágost Szalzburgból a következő táviratot küldte Pozsony város tanácsához:

Fogadják úgy kedves nóm, mint magam részéről a legbensőbb köszönetet a szíves üdvözlésért. Legyenek meggyőződve arról, hogy úgy nóm, mint én a legnagyobb örömmel telepedünk le édes atyám szülővárosában és mindenkor örömmel fogunk visszagondolni az ott töltött időkre.

József Ágost főherceg.

A hercegprimás gyöngékedése.

Budapest, november 17. (A „Torontál“ eredeti távirata.) Vaszary Kolos hercegprimás gyöngékedése muló félben van. A hercegprimás most naponta konferál a püspöki kar egyes tagjaival s az öt felkereső politikai személyiségekkel. A hercegprimás maga fog pontifikálni a szent misén, mely november 19-én, vasárnap délelőtt 10 órakor a királyné nevenapja alkalmából lesz a Mátyás-templomban.

Schlauch a poliklinikában.

Budapest, november 17. (A „Torontál“ eredeti távirata.) Schlauch Lőrincz biboros püspök ma meglátogatta a budapesti általános poliklinikát. A biboros a növendékek nagy ovációkkal fogadták, mikor az intézetben megérkezett, melynek ő helyettes védnöke. Bejárta az összes osztályokat, a hol mindenütt különböző betegeket kezeltek. Kérdéseket intézett a növendékekhez oly bámulatos szakértelemmel, hogy ezek úgy érezték magukat, mintha szigorlaton lennének.

Elítelt hírlapíró.

A „Torontál“ tudósítójától.

Budapest, november 17. (A „Torontál“ eredeti távirata.) A Bokross-ügyből kifolyólag megindított sajtópörök elsejét ma tárgyalta a budapesti esküdszék.

Az „Egyetértés“ április 27-iki számában hosszabb közlemény jelent meg a Bokross-ügyről és ebben a közlemény írója, Salamon Ödön arra hivatkozott, hogy a közölt adatokat magától az ügy vizsgálóbírájától, Bodor László kolozsvári törvényszéki bírótól kapta. E közlemény miatt Bodor vizsgálóbíró panaszára a királyi főügyészség sajtópört indított Salamon Ödön hírlapíró ellen.

A mai esküdszéki tárgyaláson Zsitvay Leó elnökölt, szavazó bírák Eördögh András és Szabó Géza, jegyző Krenedics. A vádlott hírlapíró dr. Györfy Gyula védővel jelent meg. Bodor László, a panaszos bíró személyesen is támogatta a közzéadott képviselő Kuszka kir. alügyészt.

A bizonyítási eljárás délután 1 órakor fejeződött be, amikor a tárgyalást délután 3 óráig felfüggesztették. Három órakor a védés beszéd elmondása következett, ezután az elnök összegezte a tárgyalás eredményét és az esküdték tanácskozására vonultak vissza. Félórás tanácskozás után megválasztott főnökük a következő rediktet hirdette ki:

1. Van-e a közleményben Bodor László ellen elkövetett nyilvános rágalmaszás? 9 igen, 3 nem.

2. Szerző-e Salamon Ödön? 12 igen?

3. Vétkes-e a szerző? 7 igen, 5 nem.

E verdikt alapján a sajtóbírósal Salamon Ödön a btkv. 258. §-ába ütköző és a 62. §-szerint minősült rágalmaszását két hónapi fogságra és 20 frt pénzbüntetésre ítélte. Kötelezte azonfelül az eljárási költségek megfizetésére is.

Az elítelt hírlapíró beadandó semmisségi panaszának elintézéséig Jancsó Dezső és Szatmári Mór hírlapírók kezessége mellett szabadlábra helyezték.

VASUT-ÜGYEK.

Magy. kir. államvasutak.

Hirdetmény. (Árudijszabás életbeléptetése a hidegkut-tamási h. é. vasuton.) A magy. kir. államvasutak kezelése alatt álló hidegkut-tamási h. é. vasuton a megnyitás napjával ezen vasut árudijszabása (II. rész) lép életbe, mely a gyors- és teherárúknak ezen h. é. vasuton való szállítására vonatkozó határozmányokat és ille- tekeket tartalmazza. Ezen dijszabás példányai a m. kir. államvasutak dijszabási szakosztályában példányonként 30 kr-ért kaphatók. — Budapest, 1893. november hó 8-án. Az igazgatóság. Utánnomás nem díjaztatik.

Magy. kir. államvasutak.

(A zónadijszabás életbe léptetése a szlavonai h. é. vasuton.) A szlavonai h. é. vasut f. é. november hó folyamán megnyitandó Eszék-nasiczi vonalrészén a személy- és podgyász-forgalomban zónarendszerű dijszabás fog életbe lépteteni. Ezen dijszabás a magy. kir. államvasutak dijszabási szakosztályában (Csengery-utca 33. sz.) 10 kr-ért kapható. — Budapest, 1893. évi november havában. Az igazgatóság.

Magy. kir. államvasutak igazgatósága.

A m. kir. államvasutak igazgatóságától vett értesítés szerint, a galantha-zsolnai vonalon közlekedő 1401 és 1402 sz. gyorsvonatok f. é. november hó 1-től kezdve, Ebelsicz állomáson feltétele- sen megfognak állani. Az 1401. számú vonat Ebelsiczről 4 óra 32 perczkor délután, az 1402. sz. vonat pedig 12 óra 21 perczkor délután fog indulni. Budapestben, 1893. október hóban. Az igazgatóság. (Utánnomás nem díjaztatik.)

Magyar királyi államvasutak igazgatósága.

Gács-magyar kötelek forgalom. (Új dijszabási füzet kiadása) 1893 évi december hó 1-jén a II. rész 3. dijszabási füzet a hozzátartozó függelékkel együtt lép életbe, mely egyrészt a cs. kir. osztrák államvasutak Gácsországban és Bukovinában fekvő vonalainak, valamint a cs. kir. Ferdinánd császár északi vasut Gácsországban fekvő vonalainak állomásai másrészt a cs. kir. szab. kassa-oderbergi vasut állomásai közti forgalomban gyors és teherárúknak, valamint élő állatoknak szállítására közvetlen díjtételeket tartalmaz. E dijszabási füzet a hozzá tartozó függelékkel együtt a cs. kir. szab. kassa-oderbergi vasut dijszabási osztályában példányonként 1 frt 50 kr-ért kapható. A magy. kir. államvasutak igazgatósága a többi részes vasutak nevében is. Budapest 1893. október 26. Az igazgatóság. (Utánnomás nem díjaztatik.)

Felelős szerkesztő: Dr. Brájer Lajos.

